

Ulla-Britt Lilleaas

Kriminalitet i Drammen

Rapport fra et forprosjekt

BYGGFORSK

Norges byggforskningsinstitutt

Ulla-Britt Lilleaas

Kriminalitet i Drammen

Rapport fra et forprosjekt

Prosjektrapport 104 – 1992

Prosjektrapport 104
Ulla-Britt Lilleaas
Kriminalitet i Drammen
Rapport fra et forprosjekt

ISBN 82-536-0390-8
100 eks. trykt hos
Nordberg Aksidenstrykkeri A/S

© Norges byggforskningsinstitutt 1992

Adr.: Forskningsveien 3B
Postboks 123 Blindern
0314 OSLO

Tlf.: (02) 96 55 00

Fax (02) 69 94 38 og (02) 96 55 42

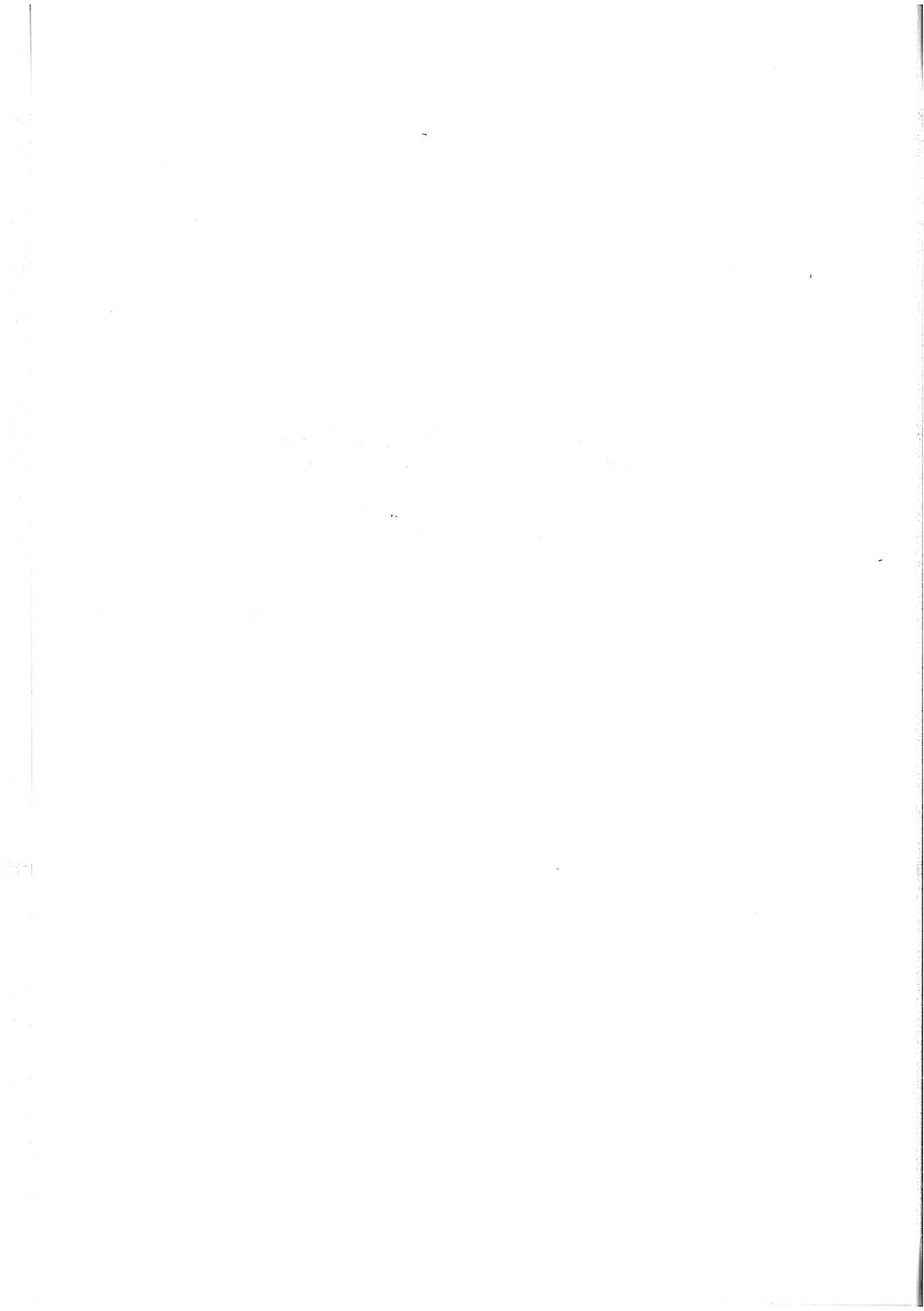
Forord

Denne rapporten beskriver bakgrunn og hensikt med et flerårig prosjekt som utføres i Drammen kommune. Det handler om kartlegging av kriminalitet og utprøving av tiltak for å forebygge spesielt at barn og ungdom utvikler kriminell atferd.

Rapporten er laget av sosiolog Ulla-Britt Lilleaas, som var prosjektleder ved oppstart av prosjektet. Sosiolog Oddrun Sæter og siv.ark. MNAL Anne Sæterdal har bidratt.

Kirsten Arge

Anne Sæterdal

Innhold

Forord.....	3
1. BAKGRUNNEN FOR PROSJEKTET	6
2. REFERANSEGRUPPAS PROBLEMSTILLINGER	7
3. HVA SIER FORSKNINGEN ?.....	7
3.1 De bor i byene	7
3.2 De er menn	7
3.3 De er unge	8
3.4 De er skoletapere	8
3.6 Selvrappoert og utsatthet for kriminalitet	8
4. EN TRINNVIS MODELL	8
5. FORPROSJEKTET	9
6. PROSJEKTETS Plass I EN STØRRE SAMMENHENG	9
6.1 Sentralpolitisk satsing på forebyggende arbeid	10
6.2 Drammensprosjektet som "mal" for andre kommuner	10
6.3 Skandinaviske undersøkelser	10
7. HVA KAN STATISTIKKEN BIDRA MED ?.....	11
7.1 Politistatistikken	11
7.2 Supplerende metoder	12
7.3 Politiets Datatjeneste	12
7.4 Hvordan registrere på bydelsnivå?	12
7.5 Politiet og statistikken	12
7.6 Politiets forebyggende enhet	13
7.7 Politiets inntrykk av kriminaliteten i Drammen	13
7.8 Forsikringsstatistikken	13
8. GEOGRAFISK AVGRENSNING AV PROSJEKTET	14
8.1 To bydeler	14
8.2 Utviklingsarbeid på Fjell	14
9. KRIMINALITETSBILDET	15
9.1 Fjell	15
9.2 Konnerud	15
10. NOEN PROBLEMSTILLINGER.....	16
11. TEORETISKE PERSPEKTIVER.....	17
12. METODE	17

13. NÆMERE AVGRENSNING AV UNDERSØKELSEN	18
13.1 Målgruppa bør være barn og ungdom	18
13.2 Sosialt nettverk og fysisk miljø	18
13.3 Ressurser i lokalmiljøet	18
14. STIGMATISERING	19
15. TRYGGHETSSKAPENDE ARBEID	19
15.1 Nærmere om forebyggingsbegrepet	19
15.2 Formidling av kunnskap	20
15.3 Hvem skal eie kunnskapen?	21
16. POLITIETS ROLLE	21
16.1 Arbeidsdeling mellom politiet og prosjektet	22
17. TRYGGHETSSKAPENDE ARBEID DER FOLK BOR	22
18. ØKONOMI	22
18.1 Delfinansiering	23
19. FRAMDRIFTSPLAN	24
Vår/sommer 1992	24
Litteratur:	25

1. BAKGRUNNEN FOR PROSJEKTET

I 1989 tok Gjensidige forsikring initiativet til et møte med Drammen kommune der kriminaliteten i Drammen var hovedtema. Bakgrunnen var at kriminalitetsproblemet synes større i Drammen enn de fleste andre steder i landet når det gjelder enkelte lovbruddstyper (tyveri, narkotikalovbrudd). Alle forsikringselskapene i Drammen ble invitert til møtet, men det var bare Gjensidige og Uni-Storebrand som fulgte opp initiativet. Forsikringselskapene var spesielt opptatt av:

" Hvilke tiltak som enkeltvis eller i felleskap kan iverksettes for å bøte på problemet".

Det ble avholdt flere møter der Handelstanden, Drammen Politikammer, Fylkesskolesjefen og ordføreren i Drammen var til stede. Målet var å komme fram til en felles plattform for hvordan man skulle gripe an kriminalitetsproblemet. Diskusjonene førte fram til denne konklusjonen:

"Alle har et ansvar, og ingen bør akseptere at Drammen er og fortsatt skal være Norges tyveriby nr. 1".

Forsikringselskapene la fram tall som viste at det utbetales 30-40 millioner kroner hvert år i erstatninger som følge av biltyverier. Det var bred enighet blant deltakerne om at dette var store tall, og at det heretter var behov for å gå mer i dybden for å satse på forebyggende arbeid.

Resultatet av denne møtevirksomheten var at det ble opprettet en arbeidsgruppe med representanter fra Drammen kommune, skolen, politiet, utekontakten, barnevernet og Handelstanden. Arbeidsgruppa skulle sammen se nærmere på mulighetene for å få igang et forskningsprosjekt som kunne kartlegge kriminaliteten i Drammen med tanke på forebyggende arbeid.

Det er Gjensidige og Uni-Storebrand som sammen med Drammen kommune har finasiert prosjektet.

2. REFERANSEGRUPPAS PROBLEMSTILLINGER

Arbeidsgruppa (heretter omtalt som referansegruppa) utarbeidet noen problemstillinger som de anså som viktige i forskningssammeng. Deretter tok Drammen kommune kontakt med Byggforsk og spurte om de kunne påta seg oppdraget. Byggforsk ble kontaktet fordi forskerne ved boligforskningsavdelingen har bred erfaring med forebyggende arbeid i boligområder. De har også arbeidet med sammenhengen mellom fysisk miljø og kriminalitet.

Noen av de problemstillingene som gruppa ønsket å få belyst var :

- hva slags kriminalitet preger Drammen
- er de statistiske forskjeller mellom Drammen og andre byer
- hva slags kriminalitet kan ha lokale årsaker
- er det grupper av befolkningen (alder/kjønn) som er overrepresentert i statistikken
- hva preger disse gruppene
- hva utløser de kriminelle handlingene
- hva kunne ha hindret de kriminelle handlingene
 - på individplan
 - på lokalplan

Disse spørsmålene er selvsagt store og vanskelige å besvare. Selv om litteraturen er enorm og mange forskere mener å ha funnet noen svar, må vi fortsatt se på kriminalitet som et sammensatt fenomen.

3. HVA SIER FORSKNINGEN ?

Forskningen kan ikke gi oss noen lettvinde eller entydige svar på årsakene til kriminalitet. Det forskning har kunnet peke på, er at noen samfunnstyper ser ut til å være mer kriminalitetsfremmende enn andre. Kriminalstatistikken og kriminologiske undersøkelser gir imidlertid et sammenfallende bilde av *hvem* som begår hovedtyngden av kriminaliteten og *hvor* den begås.

3.1 De bor i byene

Tar vi utgangspunkt i Kriminalstatistikken så indikerer den at *bysamfunn* er mer utsatt for kriminalitet enn landsbygda. I følge samme kilde bor også de fleste lovbrύτεerne i storbyen. Større byer og sentra fører ofte med seg en rekke negative faktorer. Mange kriminologer hevder at primærkontrollen, den kontrollen som skjer gjennom det daglige samværet, lett forsvinner i bysamfunnet.

3.2 De er menn

Statistikken viser at det er en overrepresentasjon av menn som begår kriminalitet. Det er de *unge mennene* som står for det meste av lovbruddene. Kvinner begår bare en liten del av lovbruddene (ca.11%).

3.3 De er unge

Det er de unge mennene som står for de fleste lovbruddene. Høyst kriminalitet finner vi i aldersgruppa 18 til 20 år. I 1987 var 58% av de siktede mellom 14 og 24 år. 37% var mellom 14 og 17 år. Det viser at ungdom oftere enn andre kommer i kontakt med rettsvesenet. Det kan komme av at de faktisk begår flere kriminelle handlinger eller at lovbruddene til de unge er mer synlig enn andres.

3.4 De er skoletapere

Det er også slik at det er høyere kriminalitet blant tenåringer med avbrutt skolegang. En rekke undersøkelser viser en klar sammenheng mellom å bli registrert som lovbrøtters og klare seg godt eller dårlig på skolen. Høyest er kriminaliteten blant de som verken har arbeid eller utdanning.

3.5 De er sosiale tapere

En rekke kriminologiske studier slår også fast at hovedvekten av de som sitter i norske fengsler kommer fra oppvekstmiljøer som ligger lavest på den sosiale rangstigen. Nesten 50% av gjengangerne i norske fengsler har en familiebakgrunn og oppvekst som er preget av rusmisbruk, vanskjøtsel, vold og mishandling.

3.6 Selvrapportert og utsatthet for kriminalitet

Fra undersøkelser av *selvrapportert* - og *utsatthet* for kriminalitet, har vi fått kjennskap til at mange av de som begår lovbrudd aldri blir tatt. Gjennom undersøkelser og statistikk er vi også kjent med at det er noen lovbrøtters som begår lovbrudd *hyppigere* enn andre. Det er mye som tyder på at det bare er en liten del av lovbruddene som de mest aktive står for som registreres. De uregistrerte lovbruddene antas å utgjøre en stor del av det vi karakteriserer som kriminalitet i vårt samfunn.

Kriminalitet er heller ikke noe entydig begrep, men kan variere sterkt innenfor ulike kulturer og historiske epoker. Dette viser at det er en utfordring å "gjøre noe" med kriminaliteten i et lokalsamfunn. Men det er viktig at vi har et nogenlunde realistisk bilde av hvilke spørsmål som kan besvares, og hvilke vi ikke kan regne med å få noen oversikt over. Problematiseringer av kunnskapsgrunnlaget vil være helt nødvendig før vi går nærmere inn på beskrivelsen av det prosjektet som skal settes i gang.

4. EN TRINNVIS MODELL

På bakgrunn av de problemstillingene som er referert ovenfor, utarbeidet Byggforsk et prosjektforslag.

Prosjektbeskrivelsen legger opp til et forskningsprosjekt som er lagt opp etter en "trinnsvis modell".

Første fase i prosjektet innebærer en *forundersøkelse* der det vurderes hvordan mulighetene er for en mer systematisk kartlegging av kriminaliteten i Drammen. Forundersøkelsen består av vurdering av etablert statistikk og gjennomføring av intervjuer med sentrale personer i de aktuelle bydelene.

I denne fasen bør man ta sikte på å klarlegge nærmere prosjektets økonomiske fundament.

Forundersøkelsen skal danne grunnlaget for *fase to*. Denne fasen vil innebære en mer omfattende undersøkelse av hvordan kriminalitetsbildet ser ut i øyeblikket (nå-situasjonen). En dyptpløyende kartlegging vil være helt nødvendig for å få et så nyansert bilde som mulig av kriminaliteten i området.

Det er også lagt opp til en *tredje fase* der det vil bli iverksatt tiltak på bakgrunn av kartleggingen. Disse tiltakene skal hindre og forebygge kriminalitet. Her vil vi bygge på erfaringer fra flere ulike faggrupper, og fra befolkningen selv.

I *fase fire* vil tiltakene bli evaluert. Denne delen av undersøkelsen tar sikte på å beskrive hva som har skjedd etter at tiltakene ble iverksatt. Først da kan vi få mer kunnskap om hvilke resultater som er oppnådd i løpet av prosjektperioden (etter-situasjon).

Begrensninger som er knyttet til de ulike metodene, vil ikke bli drøftet i dette notatet fordi metodespørsmål vil bli tatt opp og diskutert nærmere i hovedrapporten.

5. FORPROSJEKTET

Forprosjektet ble startet opp i mai 1991. Et av målene var å kartlegge hvilke *kilder* som er tilgjengelige for en slik undersøkelse i Drammen. Et annet mål var å se nærmere på hvor man *geografisk* bør starte et slikt prosjekt, og som et tredje punkt ønsket Referansegruppa en nærmere utredning om hvilke muligheter prosjektet hadde for en videre *finansiering*. Det har hele tiden vært klart at Drammen kommune alene, ikke kan klare å finansiere et så omfattende forskningsprosjekt. Her vil det være helt nødvendig med flere instanser bidrar økonomisk.

Dette er de tre viktigste spørsmålene som vil bli drøftet i dette notatet. Det vil videre bli fokusert på noen av de problemstillingene som er reist underveis i arbeidet med å få prosjektet igang. Notatet er i første rekke et arbeidsdokument for prosjektledelsen, men det er også en tilbakemelding til referansegruppa og de departementer som bidrar økonomisk. Gjennom dette notatet kan de få innblikk i hvor langt arbeidet har kommet, hvor vi står i dag og hvordan vi skal komme videre.

6. PROSJEKTETS Plass I EN STØRRE SAMMENHENG

Uavhengig av initiativet fra forsikringsselskapet i Drammen har Det kriminalitetsforebyggende råd valgt Drammen som en av sju prøvekommuner for kriminalitetsforebyggende arbeid. De andre kommunene det er snakk om er Haugesund, Sandnes, Skien, Bodø, Sund og Meland. Dette er kommuner som skal i gang med kartlegging og kriminalitetsforebyggende tiltak, og det skal satses spesielt på lokal samordning av kriminalitetsforebyggende arbeid rettet mot barn og ungdom.

Prosjektet i Drammen inngår med andre ord i en større sammenheng. Dette kan betraktes som et uttrykk for at kriminalitetsforebygging i dag er satt på den politiske dagsorden både kommunalt og sentralt.

6.1 Sentralpolitisk satsing på forebyggende arbeid

Forebyggende arbeid har fått en helt sentral plass i departementenes langsiktige politiske arbeid. Den økende interessen for forebyggende arbeid kommer fram i departementenes dokumenter som tar sikte på å synliggjøre hvilke områder de ønsker å satse på i årene framover.

I Justisdepartementets Kriminalpolitiske handlingsplan (1990) har kriminalitets forebyggende arbeid fått en helt sentral plass. Det foreslås blant annet å "*opprette en interdepartemental prosjektgruppe knyttet til et Kriminalitetsforebyggende råd. Gruppen skal stå for initiering, etablering og oppfølging av lokale kriminalitetsforebyggende tiltak*".

Det foreslås videre at Det kriminalitetsforebyggende råd årlig skal utarbeide handlingsplaner for samordnete kriminalitetsforebyggende tiltak. Mange av tankene som kommer fram i disse dokumentene svarer til målsetningene i "Drammensprosjektet".

NOU1991: 10 "Flere gode leveår for alle", Sosialdepartementet, har forebyggende arbeid som ett av tre hovedsatsningsområder. Barn og unges oppvekstvilkår og bomiljøet som en arena for forebygging av sosiale problemer blir trukket fram. Rapporten vektlegger blant annet sammenhengen mellom kriminalitet, livskvalitet og helse.

6.2 Drammensprosjektet som "mal" for andre kommuner

Drammen kommune har deltatt på to seminarer som KRÅD har arrangert for de sju prøvekommunene, og flere seminarer er under planlegging. Seminarene har tatt opp viktige aspekter ved kriminalitetsforebyggende arbeid, og et av spørsmålene som ble reist på det siste seminar, var hvordan prøvekommunene kunne formalisere det kriminalitetsforebyggende arbeidet. Et av hovedspørsmålene var hvordan det er mulig å få fram sammenliknbare data for alle kommunene.

I vårt arbeid har vi ikke hatt tilsvarende prosjekter å støtte oss til, men har vært nødt til å starte helt fra grunnen. Det krever atskillig mer tid når et prosjekt må "prøve seg fram". Vi har også brukt mye ressurser på å finne aktuelle finansieringskilder. Valg av bydeler og lokale samarbeidspartnere har også vært tidkrevende. Det er på denne bakgrunn nærliggende at Drammensprosjektet har løpende kontakt med KRÅD i tiden framover, slik at de kan bruke Drammensprosjektet som innspill til planlegging av egne prosjekter. Det vil også lette arbeidet betydelig for kommunene hvis de kan ta i bruk våre erfaringer i sine prosjekter.

6.3 Skandinaviske undersøkelser

I Sverige og Danmark har man i lang tid utført undersøkelser som kan sammenliknes med Drammenprosjektet, mens Norge enda ikke har noen tradisjon på dette feltet.

I Sverige pågår det for tiden en undersøkelse som tar sikte på å kartlegge kriminaliteten i Stockholms sentrum, og noen utvalgte bydeler (Stockholmsprosjektet). Prosjektet er svært omfattende sammenliknet med det som skal iverksettes i Drammen. Det "Brottsforebyggende rådet" (BRÅ) leder prosjektet, og de har ansatt 6-7 forskere på heltid for dette arbeidet. Foruten å kartlegge kriminalitene undersøker de hvem som bor i de aktuelle områdene, det sosiale nettverket og hva folk gjør med konfliktene sine.

Et av hovedfunnene fra Stockholmsundersøkelsen er at det ikke finnes noen sammenheng mellom hvordan en bydel "*ser ut*" og det "*sosiale livet*" som preger området. Det er

menneskene og ikke husene som skaper miljøet, sier de svenske forskerne. Dette griper rett inn i spørsmål som har vært sterkt omdiskutert i ulike forskningsmiljøer de siste 20 årene. Fra en annen synsvinkel vil man nettopp si at det er et samspill mellom det fysiske og sosiale miljøet.

Drammenprosjektet har mange felles trekk med Stockholmsundersøkelsen, likevel er de to undersøkelsene ulike på vesentlige områder. Prosjektet i Drammen har en mye sterkere *lokal forankring* enn undersøkelsen i Stockholm. Lokalbefolkningen er deltakere og medvirkere under hele forskningsprosessen, og forskerne kan i liten grad *handle* uten å ta befolkningen med på råd. Drammensprosjektet har mange felles trekk med *aksjonsforskningstradisjonen* og det som karakteriseres som *deltakerforskning* i Norge. I Stockholmsprosjektet er det forskerne som kartlegger kriminaliteten for myndighetene, og resultatene skal senere benyttes som grunnlagsmateriale for forebyggende tiltak.

Vi har knyttet kontakt med forskerne på BRÅ fordi vi antar at vi vil ha felles utbytte av erfaringene fra de to prosjektene.

7. HVA KAN STATISTIKKEN BIDRA MED ?

7.1 Politistatistikken

En av de kildene vi kan gå til for å få en oversikt over kriminaliteten er Kriminalstatistikken. Grunnlaget for Kriminalstatistikken er opplysninger som hentes inn ved hjelp av skjema som fylles ut av politiet og som sendes videre til Statistisk Sentralbyrå.

Det ligger imidlertid en rekke begrensninger i statistikken som vi må ta hensyn til før vi kan si noe om kriminalitetsutviklingen. En av de viktigste feilkildene vi møter er det vi kaller for *mørketallene*. Det er for eksempel en rekke lovbrudd som ikke politiet får kjennskap til. En annen feilkilde er folks *anmeldelsespraksis*. Det er ikke alltid folk orker å ta bryet med å anmelde en sak. En tredje feilkilde kan være politiets *registreringspraksis*. Det kan oppstå feilregistreringer, eller nøyaktigheten i registreringen er ikke så god som den burde være. Vi kan ikke se bort fra at omfanget av den registrerte kriminaliteten påvirkes av endringer i politiets måte å oppfatte inkomne meldinger på.

En fjerde er politiets *kontrollintensitet*. Ofte er det slik at politiet har visse miljøer under oppsikt, og det er klart at det er lettere for politiet å få kjennskap til det som skjer i dette miljøet, enn andre steder i distriktet.

Dette er noen av de begrensningene som ligger i politiets registrering av kriminaliteten. Det vil si at statistikken aldri kan gi oss noe fullstendig bilde av situasjonen. Det statistikken kan si noe om, er ofte bare "toppen av isfjellet". Nå er det rimelig å anta at feilkildene er nokså konstante over et mer avgrenset tidsrom, og selv om vi ikke kan trekke konklusjoner, kan vi gjøre oss noen antakelser om årsakssammenhenger. Slike antakelser kan være nyttige når vi skal iverksette kriminalitetsforebyggende tiltak.

7.2 Supplerende metoder

For å få et mer nyansert kriminalitetsbilde bør det statistiske materiale suppleres med andre metoder. Kilder som kan tydeliggjøre situasjonen er *dialogkonferanser*, *samtaler* med sentrale informanter, *observasjoner* i aktuelle områder, *offerundersøkelser* og undersøkelser om *selvrapportert* kriminalitet. Metodene som brukes i slike undersøkelser er intervju, spørreskjema og deltakende observasjon.

7.3 Politiets Datatjeneste

Slik politistatistikken er utformet idag, og slik den foreligger ved Drammen politikammer, er det mulig å få ut statistikk som er koplet til "Politiets datatjeneste" - STRASAK. Det er forholdsvis enkelt å få statistikk over *anmeldte straffesaker* i "Drammen politi- og Lensmannsdistrikt" - både kvartalsvis og månedsvis. Det finnes også tilgjengelig materiale på det som kalles "Landsoversikt for Lensmannsetaten og politidistriktene".

Slik statistikken er organisert i dag, vil den bare kunne gi begrenset informasjon til denne undersøkelsen. Dette vil bli drøftet nærmere fordi Drammen politikammer endrer rutiner i løpet av prosjektperioden.

7.4 Hvordan registrere på bydelsnivå?

Noe av hensikten med undersøkelsen er nettopp å utvikle registreringsrutiner som kan gi informasjon om kriminalitetsutviklingen på bydelsnivå. Ideelt sett ønsker vi å få ut informasjon på bydelsnivå om *gjerningssted*, *tidspunkt*, *gjerningens art*, *gjerningspersonens bosted*, *alder* og *kjønn*. Disse opplysningene kan gi oss et bilde av den *registrerte* kriminaliteten i et område. Når det gjelder opplysninger om gjerningsperson, vil det være begrenset hvor langt vi kan gå før vi må innhente tillatelse i Datatilsynets. Erfaringer fra Byggforsk viser at dette kan ta uforholdsmessig lang tid, og vi vil i første omgang ta sikte på å innhente informasjon som ikke trenger en slik godkjenning.

Både ved Asker og Bærum politikammer og i Kristiansand har man i flere år hentet ut statistikk over gjerningssted og gjerningsperson på bydelsnivå. Metoden er imidlertid svært tidkrevende fordi operasjonen er foretatt manuelt.

Fra 1.juli 1992 vil imidlertid Drammen politikammer legge om sine registreringsrutiner, og da vil det være mulig å følge kriminalitetsutviklingen på bydelsnivå. Allerede ved juletider kan det hentes ut data som gir oversikt over den registrerte kriminaliteten i bydelene i Drammen.

7.5 Politiet og statistikken

Prosjektet har hele tiden tatt sikte på at politiet i Drammen skal utføre kartleggingsarbeidet, vi mener det er en politioppgave å følge med i kriminalitetsutviklingen i lokalmiljøet. Selve analysearbeidet bør imidlertid legges til Politiskolens forskningsenhet som har bred erfaring fra behandling av tilsvarende datamateriale.

Målet på sikt bør være å utvikle en modell som andre kamre kan dra nytte av i det framtidige kriminalitetsforebyggende arbeidet. Lokal statistikk for å holde øye med kriminalitetsutviklingen, og nye roller for politiet i det forebyggende arbeidet vil være sentrale elementer i en slik modell.

7.6 Politiets forebyggende enhet

At også politiet er i ferd med å prioritere forebyggende arbeid i større grad enn tidligere, kommer til uttrykk både sentralt og lokalt. Justisdepartementet oppmuntrer landets politikamre til å opprette stillinger i forebyggende politiarbeid. Departementet bidrar ved å øremerke midler til denne virksomheten, og på Politi-skolen avholdes det årlige etterutdanningskurs i "Politiforebyggende arbeid".

I politietaten styrkes flere steder den forebyggende tjenesten. Drammen politikammer har ansatt to personer fra 1.april 1991 som skal utrede innholdet i den framtidige forebyggende tjenesten. Gruppen skal i alt bestå av fire politifolk som bare skal arbeide på den forebyggende siden.

Det er opprettet kontakt mellom "forebyggende-gruppa" og prosjektet. Politiet er i utgangspunktet positive til et samarbeid, men ingen vet ennå hvem som vil bli ansatt i disse stillingene. Prosjektleder vil holde kontakten inntil det kommer en nærmere avklaring. Politiets rolle i prosjektet vil bli drøftet senere.

7.7 Politiets inntrykk av kriminaliteten i Drammen

Sett fra politiets ståsted er kriminaliteten i Drammen mer utpreget i noen bydeler enn i andre. Kriminalitetstypene er tilsynelatende av forskjellig karakter.

I noen bydeler er det stoff og biltyveri som er problemet. Mange biler blir stjålet ved jernbanestasjonen og bak Saga kino. I andre bydeler er det fyll som preger gatebildet. Sentrum har noen kafeer og restauranter som har problemer med vold og rus.

7.8 Forsikringsstatistikken

Forsikringsselskapene Gjensidige og Uni-Storebrand har sett nærmere på sine tall over gjerningssted. De fant at de fleste biltyverier ble utført om natten i tilknytning til, eller i nærheten av eierens bosted.

Gjensidige har tilgjengelig statistikk over "skadetall - motorvogn" som tilsvarer tyveri av bil, og tyveri fra bil. De har også laget statistikk over gjerningssted fra januar 1990 til 20.3.91.

Det er også interessant å se at ifølge forsikringsstatistikken har det vært en markert nedgang i biltyveriene det siste året:

Statistikk fra Gjensidige "skadetall motorvogn" viser denne utviklingen:

1988	
tyveri av	tyveri fra
389	793
1989	
306	933
1990	
177	658

Forsikringsselskapene tror at hovedforklaringen på nedgangen i biltyverier er at mange flere sikrer bilene sine bedre enn før. Selskapene har gått inn for en større differensiering av forsikringspremien for biler med og uten alarm og andre tyverireducerende installasjoner.

8. GEOGRAFISK AVGRENSNING AV PROSJEKTET

En kartlegging av kriminaliteten i hele Drammen vil selvsagt være helt urealistisk å gjennomføre. Når Stockholmsprosjektet tar sikte på å kartlegge sentrumsområdet og 4-5 bydeler, må vi ta hensyn til at de har et budsjett som ikke kan sammenliknes med vårt. For oss har økonomi og et ønske om å gå i dybden avgrenset undersøkelsen til noen utvalgte områder.

Tiltaksdelen krever også at vi starter i det "små" og heller utvider til andre bydeler i neste omgang. Vi har derfor arbeidet for å finne fram til to bydeler som egnet seg til dette forskningsprosjektets formål. Bydelene Fjell og Konnerud ble valgt ut som prøvebydeler.

8.1 To bydeler

Valget av bydeler falt på Fjell og Konnerud fordi de er ulike på flere områder.

Fjell ble bygd i 1968, mens Konnerud, som er en gammel bydel, har blitt utbygd de senere årene. Fjell oppleves av mange som en "belastet" bydel å bo i. Hovedårsaken til det er at flere store kriminalsaker har utspilt seg i dette området. Den gjentakende mediefokuseringen har bidratt til at Fjell har fått et dårlig rykte langt utover Drammens grenser, mens Konnerud bli sett på som et "tryggere" sted å bo.

Konnerud er på mange måter en kontrast til Fjell. Det er ikke bare opplevde forskjeller av hvor det er tryggest å bo, men også rent objektive forskjeller i befolkningssammensetningen og i fysisk utforming. Konnerud har for eksempel småhusbebyggelse, mens Fjell har blokkbebyggelse. Konnerud har få innvandrere, mens på Fjell er nærmere 40% av befolkningen fremmedspråklige. Konnerud har bydelspoliti, det har ikke Fjell.

For vårt formål vil det være interessant å søke å belyse hvilken betydning disse forskjellene har for kriminaliteten, og for opplevelsen av hvordan det er å bo i de to bydelene.

Videre vil vi ved å starte kartleggingen i to bydeler ha mulighet til å få bedre kjennskap til kriminaliteten i andre miljøer i Drammen. Informasjonen som foreligger etter kartleggingen, vil kunne danne grunnlaget for en eventuell utvidelse av undersøkelsen til andre bydeler.

Restaurantmiljøet i sentrumsområdet kan være interessant å observere fordi det er her en del av den *synlige* kriminaliteten foregår.

8. Utviklingsarbeid på Fjell

En annen fordel ved å velge Fjell og Konnerud er at det pågår utviklingsarbeid gjennom Fjellstiftelsen. Stiftelsen er frittstående og skal i første rekke ta vare på beboernes interesser. Fjellstiftelsen består av representanter fra borettslagene, kommunen samt en prosjektleder i full stilling. Arbeidet på Fjell har pågått i flere år, og Stiftelsen sitter derfor inne med mye kunnskap om området. Dette er erfaringer som andre bydeler kan benytte seg av, og på dette feltet kan Fjell framstå for andre som "det gode eksempel" på bydelsforvaltning og lokal organisering av bomiljø. Samarbeidet som foregår på Fjell mellom ulike etater, har forebyggende virksomhet

som målsetting. Kommunen har nå tatt det skrittet å desentralisere helse- og sosialtilbudet til bydelen gjennom et eget utviklingsprosjekt (Helse- og sosialprosjektet).

"Helse - og sosialprosjektet" kan i likhet med Fjellstiftelsen, bli viktige medspillere for dette prosjektet. Det ville tatt uforholdsmessig mye lengre tid for oss som forskere (og fremmede) å skulle opparbeide det samme kontaktnettet i en annen bydel.

9. KRIMINALITETSBILDET

9.1 Fjell

En av målsettingene i prosjektet er å få et så nyansert bilde av kriminaliteten i de to bydelene som mulig. På Fjell bor det ca. 3 500 mennesker. Tar vi med den eldste delen, som heter Dannevig, vil tallet bli noe høyere. Boligmassen består av høye og lavere blokker som er plassert på en forholdsvis lite område. Folk bor tett, men det trenger nødvendigvis ikke bety at de har mye kontakt med hverandre. Utearealene er felles, og brukes mest av barna, men også innvandrerkvinnene på Fjell oppholder seg mye ute.

På Fjell er beboerne organisert i borettslag. Innvanderne som bor der, har også organisert seg i flere ulike organisasjoner. Hvor mange som er aktivt med i organisasjonene vet vi foreløpig lite om.

Det vi vet at Fjell har hatt problemer. Spørsmålet er om de er større i denne bydelen enn andre steder. Når et område får så mye negativ omtale, og er under etterforskning over så lang tid, vil en del saker virvles opp som ellers aldri ville blitt oppdaget. Et ferskt eksempel på det er småstedet Stokke som i sommer ble utsatt for intens etterforskning. Dette førte til at handlinger som ellers ville blitt holdt skjult, kom fram i lyset.

I dag er hovedproblemene på Fjell først og fremst knyttet til barn og ungdoms oppvekstvilkår. I tillegg opplever mange av beboerne isolasjon og ensomhet. Avisoppslagene omkring en stor kriminalsak på Fjell har bidratt til at mange beboere har utviklet en betydelig angst for kriminalitet. Fjellstiftelsen og de som arbeider i bydelen mener at mye er ubegrunnet frykt. Selv om Fjell har vært under etterforskning i lang tid, finnes det lite systematisk kunnskap om hva som egentlig skjer i bydelen på dette feltet. Ygve Carlsson, som er forsker ved Norsk institutt for by og regionsforskning, evaluerer utviklingsarbeidet til Fjellstiftelsen. Resultatene fra denne undersøkelsen vil bli tilgjengelige i løpet av høsten 1991.

9.2 Konnerud

Konnerud har ca. 8 000 innbyggere. Boligene er lave og ligger i tette "klynger" som er spredt over området. De fleste som bor i denne bydelen, er familier i etableringsfasen. Dette innebærer at store deler av befolkningen er barn under og i skolepliktig alder. At Konnerud har tre barne-skoler og en ungdomsskole synliggjør nettopp dette.

I dag blir Konnerud betraktet som en bydel det er godt å vokse opp i. Kriminaliteten synes ikke å være i dette området. Det stemmer godt overens med forskning som viser at kriminalitet er et lavstatus fenomen. De aller fleste som bor på Konnerud er velutdannete mennesker med gode jobber og sikre inntekter. På foreldremøter som arrangeres på Konnerusskolene møter etter

sigende alle foreldrene opp, gjerne begge to. Dette illustrerer at Konnerudforeldrene har mulighet og overskudd til å stille opp for barna sine.

Bydelspolitiet bor og lever tett innpå resten av befolkningen på Konnerud. Politiet kan derfor ikke unngå å bli "ordentlig" kjent med de menneskene som bor der.

Det er ikke som i storbyen hvor politiet bare kjenner til den kriminelle aktiviteten til personer som de kommer i kontakt med. Bydelspolitiet på Konnerud er selv en del av det sosiale miljøet, og får derfor hurtig kjennskap til konflikter. Med førstehåndskunnskap om de personene de skal takle, kan de gripe inn og løser problemene før de blir store og uoversiktlige. Bydelspolitiet har kontor i senteret rett ved siden av dagligvarebutikken. Det gjør det enkelt for folk å stikke innom å prate med de som er på vakt.

Tilsynelatende ser alt ut til å være såre vel i denne bydelen. Noen mener imidlertid at Konnerud "eksporterer" sin kriminalitet til sentrumsområdene. En del av ungdommen reiser til sentrum og fornøyelsestilbudet som finnes der om kvelden. Det som opptar Konnerudbeboerne i dag, er hvordan de skal klare å "holde" på ungdommen i framtida. Om noen år vil det bli en ungdoms-eksplosjon i dette området, og hva må gjøres for at disse ikke trekker ned i sentrum? Et annet spørsmål er hvordan man kan holde kriminaliteten i bydelen på det nivået som det er i dag. Bydelspolitiet på Konnerud og deres arbeidsform kan være en studie verdt i seg selv.

10. NOEN PROBLEMSTILLINGER

Et mål for prosjektet bør være å bidra til å demme opp for problemer ved å bygge på erfaringer fra andre bydeler og fra kunnskap om kriminalitet. De spørsmålene vi vil gå i dybden på er:

1. *Hvordan skal vi få vite mer om kriminalitsbildet i de to bydelene ?*
2. *Hva slags kriminalitet er det snakk om ?*
3. *Hvor foregår kriminaliteten ? Er det spesielle områder som er mer utsatt enn andre ?*
4. *Hvem utfører de kriminelle handlingene ? Det er først ved å kartlegge hvilke grupper som skaper problemer at vi kan få mer kunnskap om hvem som er i risikozonen.*
5. *Er folk opptatt av kriminalitet ? Mener de for eksempel at kriminalitet påvirker hverdagen deres*
6. *Er det spesielle steder i bydelene som folk ikke oppsøker fordi de er redde for å bli utsatt for kriminalitet ?*
7. *Vi vil også spørre om folk kan tenke seg å gjøre noe selv for å forebygge og hindre kriminalitet i lokalmiljøet.*

Når vi skal snakke med beboerne om disse spørsmålene, vil vi bruke kart der folk sjøl kan peke ut de stedene som de opplever som trygge eller utrygge. På den måten kan vi også danne oss et

inntrykk av om det er snakk om reelle eller bare opplevde forskjeller av kriminaliteten i området.

11. TEORETISKE PERSPEKTIVER

"For å forstå kriminaliteten må vi forstå samfunnet, og for å forstå samfunnet må vi forstå kriminaliteten" (Christie 1982).

En innfallsvinkel til kriminaliteten i de to bydelene kan være Christie's modell om "løse" og "tette" samfunn. "Tette samfunn" er samfunn hvor partene er meget sterkt *synlige* for hverandre, og sterkt *gjensidig avhengig* av hverandre. "Løse samfunn" kan sammenliknes med bysamfunnet, og er preget av *uavhengighet* og *usynlighet*. Uavhengighet og usynlighet kan i følge denne modellen føre til at kriminalitet ikke er så lett å oppdage. En annen måte å si dette på er at den sosiale kontrollen ikke virker. Konnerud har noen fellestrekk med det "tette samfunnet", og en foreløpig arbeidshypotese kan være at det er grunnen til at det er så lite kriminalitet der.

Mangel på sosial kontroll er en fremtredende årsaksfaktor i mange kriminologiske studier. I likhet med Christie peker mange på at kriminaliteten øker med økende urbaniseringsgrad.

Byutvikling og kriminalitet henger ofte sammen i de tilfellene der redusert sosial kontroll er den mellomliggende forklaringen. Drammen har de siste tiårene utviklet seg til å bli en storby. Både kulturelle og strukturelle perspektiver kan danne grunnlag for å se nærmere på hva byutviklingen i Drammen har betydd for barn og unges oppvekstvilkår. Utenlandske studier har vist at folk som bor i områder som er i endring ofte mister sin stedstilhørighet og identitet. Endringer i et gruvesamfunn i England førte til at tradisjoner ble oppløst og den kulturelle og kollektive bevisstheten hos folk forsvant. Tilbake ble alles individuelle kamp mot alle.

I USA har de lang tradisjon på å undersøke bysamfunnets innflytelse på kriminaliteten. I 1930-åra opplevde USA en sterk økning i kriminaliteten i de største byene. Spesielt Chicago var sentrum for gjengdannelse og kriminalitet. I noen områder fant forskerne det de kalte for *sosial disorganisasjon*, eller manglende sosial kontroll. De så at forretninger, "møteplasser" og "knotepunkter" forsvant, og de boligene som "ble igjen", ble lite attraktive for folk. Vanskjøtsel og forfall og tomme bygninger skapte i neste omgang slumliknende områder i nær tilknytning til byens sentrum.

Områdene var preget av fattigdom, stor gjennomtrekk og kulturelle forskjeller. Undersøkelsene viste at de prosesser som normalt kontrollerer lovbrudd, bryter sammen under storbyveksten slik det var i Chicago på denne tiden. Det er vel å ta for hardt i å sammligne Drammen med Chicago i tredivet år, men vi kan likevel hente ut noen erfaringer fra denne forskningen.

12. METODE

Vi vil bruke både *kvalitative* og *kvantitative* metoder for å få fram helheten og nyansene i problemstillingene som er skissert ovenfor. Noen sosiologer kaller dette for

metodetriangulering. Det vil si at tilnærmingen til et "fenomen" eller "problem" skjer gjennom flere ulike metoder. Den kvantitative delen vil i første rekke gjelde politi- og forsikringsstatistikken. Det kan bli aktuelt å se nærmere på sosioøkonomiske forhold blant de som bor i bydelene. Inntekt og utdanning kan være viktige variable for vårt formål.

I den kvalitative tilnærmingen vil det være intervju, spørreskjema og deltakende observasjon. Vi vil også invitere til "høringer" eller møter med beboerforeningene, organisasjoner og de som arbeider i bydelene, fordi dette er en gruppe som vil sitte inne med mye informasjon om hva som skjer i nærmiljøet. Ved en slik metode får vi fram fagfolks *opplevelse* av hvordan det er å bo i denne bydelen, og vi kan innhente relativt mye informasjon på kort tid.

Kombinasjonen av registrerte data og opplysninger fra sentrale informanter vil danne grunnlaget for neste trinn i undersøkelsen. Tiltak vil bli vurdert i lys av kriminaliteten i bydelene og de prosjektene som allerede pågår. Denne siden vil utformes i samarbeid med bydelene og kommunen.

13. NÆMERE AVGRENSNING AV UNDERSØKELSEN

13.1 Målgruppa bør være barn og ungdom

Et hovedinntrykk vi har fra møter med ulike instanser, med prøvebydelene, og med sentrale personer, er at undersøkelsen i stor grad bør avgrenses til *barn og ungdom*. Dette er en målgruppe som også vil være i samsvar med hva de sentrale myndigheter har pekt ut som sine innsatsområder i årene framover. Ved å sette barn og unges oppvekstvilkår i fokus, vil vi også ha større sjanser til å avverge nye kriminelle handlinger og forebygge framtidig kriminalitet. Dessuten er det denne gruppa som er den viktigste å gripe fatt i for å hindre rekrutteringen til stoffmiljøene og annen kriminalitet.

13.2 Sosialt nettverk og fysisk miljø

For å bedre barn og unges oppvekstvilkår må vi se nærmere på nærmiljøet de vokser opp i. Det er noe som heter at "leilighet gjør tyv". Det henspiller på hvilke muligheter som ligger i lokalmiljøet til å begå kriminalitet. Det kan være alt fra fysiske forhold og til mangel på *formell* og *uformell kontroll*. Lokale problemer løses ikke bare med mer politi, flere låser eller sterkere materialet, men kanskje først og fremst ved å skape stabile sosiale nettverk i bomiljøet.

13.3 Ressurser i lokalmiljøet

Vårt utgangspunkt er at lokalmiljøet er en *ressurs*. Undersøkelsen tar derfor sikte på å fokusere på de ressursene som finnes i lokalmiljøet. Vi vil videre gjennom undersøkelsen stimulere til iverksetting av tverretatlige tiltak som har som mål å bedre barn og unges oppvekstvilkår. Fjell har allerede kommet et langt stykke på vei. Det er ellers ikke så vanlig at ulike sektorer organiserer virksomheten sin slik at de er *forankret* i boligområdenes ulike behov. Som regel er tiltak individrettet. Kunnskap akkumuleres ikke på områder. I denne studien får vi en områdebasert kunnskapsproduksjon som gjør det lettere å utforme helhetlige tiltak. Denne tenkningen er kommet inn i byråkratiet, og det er her forsøksvirksomheten har sin plass. Forebygging av kriminalitet vil kreve et nærmere samarbeid mellom skole, politi, barnevern, utekontakt, kultursektor og helse- og sosialetaten på den ene siden, og beboerne representert ved

borettslagene på den andre. Gjennom et slikt nettverk kan det utvikles nye modeller for samarbeid i bomiljøet.

14. STIGMATISERING

Det er viktig å unngå at undersøkelsen fører til en stigmatisering av de to bydelene. Det er alltid en fare for det dersom man går ut med kriminalitetsforebyggende arbeid knyttet til avgrensete områder. Hvis vi bare fokuserer på kriminaliteten og de negative sidene ved bydelene, kan det skje som Fjellbeboerne er mest redd for, nemlig at media skal få tilgang på informasjon som ikke er satt inn i en sammenheng. Enkelthendelser kan lett bli til sensasjonelle avisoppslag som i sin tur stempler hele bydelen.

Et av hovedtemaene under "høringen" på Fjell var nettopp forholdet til media. Det ble blant annet drøftet hvordan prosjektet bør håndtere informasjonen som kommer fram i løpet av prosjektperioden. Ved også å fokusere på de sterke sidene kan undesøkelsen være en fin anledning til å avkrefte noen myter om Fjell, mente mange av de som var tilstede.

Informasjonen fra prosjektet bør "styres" gjennom en ansvarlig kanal. Det som "kommer ut", bør være grundig gjennomtenkt på forhånd. Bare ved å være forberedt og gi skikkelig informasjon kan vi hindre spekulasjoner og ytterligere mytedannelse.

15. TRYGGHETSSKAPENDE ARBEID

15.1 Nærmere om forebyggingsbegrepet

Begrepet forebyggende er uttrykt i den gamle visdom *bedre føre var enn etter snar*. Tanken er at det er bedre å forebygge enn å helbrede. Forebygging har basis i klassisk medisinsk epidemiologi, og der blir virksomheten gjerne karakterisert som *primær* forebygging, *sekundærforebygging*, eller *tertiærforebygging*.

I medisin og sosialt arbeid er primærforebygging innrettet mot mulige problemer før de oppstår. Det er et vidt begrep og omfatter alt fra samfunnsplanlegging og miljøtiltak til spesifikke tiltak, rettet mot konkrete problemer.

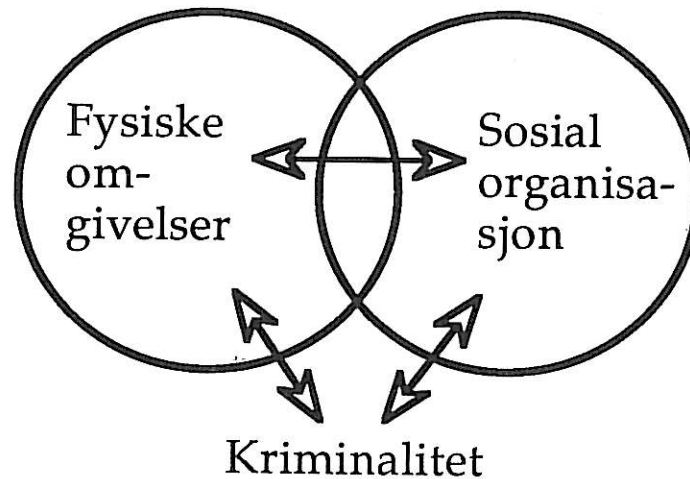
Primærforebygging kan være informasjon, fritidsklubber, sosialt nettverksarbeid i lokalmiljøet eller andre aktiviteter som har som bieffekt å skape sosial tilhørighet. For å hindre misbruk av rusmidler, kan det f.eks. iverksettes tiltak som strammer inn skjenkebevillingspraksis og kontroll med skjenkesteder.

Sekundærforebygging er i større grad rettet mot grupper i faresonen. Siktemålet med sekundært forebyggende arbeid er å hindre en videreutvikling eller tilbakefall til vanskelige livssituasjoner eller sykdom. Oppsøkende arbeid er et eksempel på det.

Tertiærforebygging tar utgangspunkt i individer som allerede har vært i en problemsituasjon. Det omfatter blant annet tiltak som tar sikte på å vedlikeholde et funksjonsnivå, hindre en forverring av problemet, eller motarbeide at det blir kronisk.

I dette prosjektet betrakter vi forebygging som ovenfor, men for å være mer presise kommer vi til å snakke om "tiltak rettet mot *bydelen*" (primærforebyggende tiltak), "tiltak rettet mot *grupper*" (sekundærforebyggende tiltak) og "tiltak rettet mot *individ*" (tertiærforebyggende tiltak). Samlet betrakter vi dette som *trygghetsskapende arbeid* som kan framstilles som modellen i fig. 1.

Fig1.

Ved å kartlegge og se på samspillet mellom kriminalitet, fysiske omgivelser og sosial organisasjon, er det lettere å forstå *helheten* i lokalmiljøet. En helhetlig tilnærming vil være bakgrunnen for å analysere hva som kan gjøres av ulike aktører for å påvirke relasjoner, og muligheter for inngrep.

Arbeidet som knytter seg direkte til bydelene, bør være rettet mot "trygghetsskapende arbeid". Trygghet er noe alle er opptatt av, og begrepet er ikke så stigmatiserende som alt det vi knytter til *kriminalitetsforebygging*.

På Fjell har som sagt beboerne gått sammen med kommunen og opprettet en stiftelse som skal ivareta beboernes interesser og behov. Fjellstiftelsen har i flere år arbeidet med tiltak som har vært forebyggende og trygghetsskapende.

15.2 Formidling av kunnskap

Prosjektets oppgave vil også være å se nærmere på hvilken effekt tiltakene på Fjell har hatt for beboerne. Her vil vi kunne bygge på Yngve Carlssons (NIBR) evaluering, men vi vil også gjøre egne datainnsamlinger rettet mer spesifikt inn mot våre problemstillinger. Kan det f.eks. hevdes at noen tiltak er bedre enn andre? Selv om vi ikke ser øyeblikkelige resultater i enkelte av tiltakene ligger det ofte stor *læringsverdi* i dette arbeidet. Uansett om "tiltaket" har oppnådd det på forhånd oppsatte målet, vil det ha en verdi i seg selv hva deltakerne "lærer" underveis. Samarbeidsmodeller som utvikles vil også kunne forbedres og overføres til andre lokalmiljøer. Det er dette vi kaller for forsøk og utviklingsarbeid.

Bomiljøer som går under navnet "problemområder" er ofte preget av høy mobilitet, kulturelle motsetninger og manglende sosialt nettverk. En lokal samarbeidsmodell som den som er skissert her, vil på sikt kunne skape et mer stabilt bomiljø og større trygghet blant beboerne.

15.3 Hvem skal eie kunnskapen?

Kartleggingen i de to bydelene vil frambringe mye lokalkunnskap. Spørsmålet er hvem som skal *eie* kunnskapen som framkommer i løpet av prosjektperioden. I andre prosjekter som Byggforsk har ledet i boligområder, har vi hatt som prinsipp at kunnskapen tilfaller beboerne. Borettslagene har vært aktivt med å bestemme hvordan opplysningene skal håndteres og hvilken innsats som skal prioriteres.

All erfaring viser at det bare er ved å mobilisere lokalmiljøet at *det nytter* å gjøre noe.

Kunnskapen kan senere brukes av kommunen som et redskap for å iverksette mer treffsikre tiltak, ikke bare de som retter seg mot kriminalitet, men forebyggende tiltak generelt.

16. POLITIETS ROLLE

Politiet er en ressurs i det kriminalitetsforebyggende arbeidet, og de er allerede på banen i flere sammenhenger. Spørsmålet er om ikke innsatsen bør økes. Ved å prioritere forebyggende arbeid kan politiet ha en mer koordinerende rolle overfor andre instanser, f.eks. ved at lokale ressurser aktiviseres i langt større grad enn tidligere. Politiet vil kunne være en ressurs og mobilisere det kriminalitetsforebyggende arbeidet lokalt.

Ved at politiet utvikler nye arbeidsmetoder vil de kunne ha en rolle som "brobygger". En viktig politioppgave kan være å knytte kontakt mellom unge og gamle. Det vil kunne motvirke angst for kriminalitet og ha positive virkninger for ungdom. En annen viktig politioppgave er å få til et samarbeid på tvers mellom de etater som har ansvar for å løse problemer knyttet til kriminalitet. Politiets rolle i denne sammenhengen vil ligge nærmere "generalisten" enn "spesialisten".

Mange av de innvendingene som er reist mot samarbeid mellom politi og andre etater, vil kunne løses hvis politirollen i det forebyggende arbeidet utvikles mer i retning av lensmannsrollen. Lensmennene sitter som regel inne med mye lokalkunnskap og stor kontaktflate i nærmiljøet.

En tredje oppgave er å gi politiet mer innflytelse i saker som gjelder bolig- og veiplanlegging, og skjenkebevillinger. Som regel har politiet så mye lokalkunnskap at de vet en god del om hvordan områder bør "se" ut for å hindre kriminalitet og ulykker. De vet også hvor ungdom går for å få kjøpt rusmidler.

En fjerde politioppgave, er som vi allerede har vært inne på, å utvikle det statistikk på bydelsnivå.

Politiet vil ha en sentral rolle i dette prosjektet, ikke bare fordi de sitter inne med mye kunnskap om hva som skjer i de to bydelene, men også fordi vi vil tilstrebe at de kan bli en enda større ressurs i det forebyggende arbeidet i de to bydelene. Ikke fordi vi ønsker å oppklare flere forbrytelser og finne flere gjerningsmenn, men for å hindre at nye lovbrudd begås.

16.1 Arbeidsdeling mellom politiet og prosjektet

Politiet vil med andre ord være en sentral samarbeidspartner for oss i flere sammenhenger. Det vi får vite gjennom intervjuer eller observasjoner er selvsagt ikke tilgjengelig for politiet. Her må Byggforsk som forskningsinstitusjon ta hensyn til de vanlige forskningsetiske retningslinjene. Dette er konfidensielle data, og som forskere kan vi selvsagt ikke bidra til å oppklare eller "rulle opp" konkrete saker. Det vi kan gjøre, er å kartlegge og iverksette forebyggende tiltak. Hva politiet finner gjennom de nye registreringsrutinene, er en annen sak.

17. TRYGGHETSSKAPENDE ARBEID DER FOLK BOR

Vi tar sikte på en tilnærming som ikke ensidig retter seg mot individnivå, men som har et *helhetsperspektiv* på bomiljø/bydelsnivå. Ved å innta et helhetsperspektiv anser vi at alle som *bor sammen* har noe å bidra med i lokalt utviklingsarbeid. Ved å ta utgangspunkt i et avgrenset område som Fjell og Konnerud er det lettere å mobilisere beboerne til selv å ta ansvar i det kriminalitetsforebyggende arbeidet.

En av prosjektets oppgaver vil derfor være å gi en oversikt over behovene, og bidra til å utvikle sosiale nettverk og en lokal organisering.

Det kan være vanskelig å komme med konkrete forslag til tiltak på et så tidlig tidspunkt i prosjektet, men vi kan antyde hva som kan gjøres basert på noen av de erfaringene vi har fra andre forsøk og utviklingsprosjekter:

- "Trygghetspatruljering". Barn og unge følger gamle når de skal ut
- Opprettelse av konfliktråd
- Opprettelse av bydelspoliti
- Utvikling av politiets rolle i det kriminalitetsforebyggende arbeidet
- Vitalisere beboer- og velforeninger
- Utvikle nye møteplasser (feks. nærkafe)

18. ØKONOMI

Prosjektet skal gå over en 3-årsperiode og er kostnadsberegnet til ca. kr. 800'.

1991 er beregnet til kr. 325'. Kontaktutvalget for Rusmiddelmissbruk i Drammen og forsikringsselskapene Gjensidige og Uni-Storebrand har allerede bevilget Kr. 75' til forprosjektet.

18.1 Delfinansiering

For å utrede ulike finansieringskilder har vi presentert prosjektet for ulike departementer, gjennom både muntlig og skriftlig informasjon. Prosjektbeskrivelsen ble i en tidlig fase sendt til Sosialdepartementet, Kommunaldepartementet, Miljøverndepartementet og Justisdepartementet. I utgangspunktet var alle positive til undersøkelsen.

Drammen kommune ønsket en finansieringsplan for de tre årene som prosjektet skulle gå, og kontaktet i den forbindelse Det kriminalitetsforebyggende råd (KRÅD) og spurte om de var interessert i å ta ansvar for å samordne midlene fra departementene. Dette ville spare prosjektleder for mye arbeid. Økonomien var tidligere drøftet i referansegruppa, og det var bred enighet der om at hvis prosjektleder skulle bruke enda mer tid på økonomiske spørsmål, ville budsjettet sprekke i løpet av kort tid. På bakgrunn av dette tok KRÅD initiativ til et møte med de aktuelle departementene, Gjensidige og Uni-Storebrand, Drammen kommune og prosjektleder.

På møtet la prosjektleder fram hvordan prosjektet var tenkt gjennomført, og representantene fra departementene redegjorde for hva de "ønsket" av et slikt prosjekt for at det skulle falle sammen med deres interesser. Forebyggende virksomhet er som sagt nedfelt i departementenes dokumenter.

Fra Drammen kommune, forsikringsselskapene og prosjektleders synsvinkel var møte med departementene en positiv erfaring. Miljøverndepartementet var f.eks. interessert i å kople Drammensprosjektet til andre storbyprosjekter som de er delaktige i.

Miljøverndepartementet ga positivt svar på å bidra med kr. 50' i 1991. KRÅD har avsatt kr. 50' som vil bli overført til Byggforsk i september 1991, og ytterligere kr. 50' på slutten av året. Forsikringsselskapene har hele tiden vært åpne for å bidra økonomisk til prosjektet, men de ville først ha en garanti fra departementene for at det kan bli en delfinansiering for hele perioden. Det er nå store sjanser for at en slik finansiering kan etableres for de tre årene prosjektet skal gå.

For 1992 er det søkt om kr. 150' fra Sosialdepartementet og det samme beløp fra Barne- og familiedepartementet.

Foreløpig ser budsjettet slik ut:

	1991	1992	1993
KRÅD 100'		25'	
MD	50'		
Gjensidige/ UNI-Stbr.	150' (50'forp)		
SOS.DEP.		150'	50'
BFD		150'	
Dram.Kom. 25'(forpr)		50'	50'
TOTALT	325'	375'	100'

19. FRAMDRIFTSPLAN

Høst/vinter 1991

1. Kartlegge kriminaliteten i Drammen ved å bruke politistatistikken på bydelsnivå.
2. *Intervjue* sentrale informanter i de to bydelene:

Fjellstiftelsen og Helse- og sosialprosjektet på Fjell, personalet i kafeen på Fjell, politiet, nærmiljøkonsulenten, utekontakten, skolene, innvandreretaten, innvandrerforeningene, frivillige organisasjoner, forretningsdrivende i bydelene, søppelkjørere, avisbud, postbud, drosjesjåfører, bussjåfører, barnehagen, Fyrsentralen på Fjell, bydelsrepresentantene osv. vil være aktuelle informanter.

Etter kartleggingen vil vi kunne danne oss et mer oversiktlig bilde av sterke og svake sider i de to bydelene. Dette materialet vil gi grunnlag for å danne hypoteser om kriminaliteten på Fjell og Konnerud.

3. På bakgrunn av den første kartleggingen vil vi kunne utvide undersøkelsen. Da vil vi ha nok informasjon til å kunne iverksette *tiltak* som kan hindre og forebygge kriminalitet.

Delrapport vil foreligge sommer 1992

Vår/sommer 1992

Data fra forundersøkelsen vil danne grunnlag for å utforme mer presise spørsmål i en spørreundersøkelse om *selvrapportert kriminalitet* blant barn og unge (14-16 år) i de to bydelene.

Andre spørsmål vi ønsker å belyse, er utsatthet for og angst for kriminalitet blant beboerne. Undersøkelsen kan utvides ved å tilnærme seg sentrumsområdene.

Litteratur:

Balvig, F. (1982)

Ungdomskriminalitet- med særlig henblikk på retssystemets utvælgelsesmekanismer. I
Årsberetning fra Kriminalistisk institut, Københavns Universitet, Stencilserienr. 18 s: 33-49.

Christie, N. (1982):

Hvor tett et samfunn?, Universitetsforlaget.

Germain, J. (1990):

Steelworks.

Hauge, R. (1989):

Kriminalitetens årsaker. Utsnitt av kriminologiens historie. Universitetsforlaget.

Kriminalpolitisk handlingsplan, Justisdepartementet 1990

Lilleaas, U.B. (1991) Konflikt -ingen hindring for positiv handling! .

Flerkulturelle boligområder, hefte nr. 7. Norges byggforskningsinstitutt.

Lilleaas, U.B., A. Sæterdal :

Kriminalitetsforebygging der folk bor. Upublisert manus. Norges byggforskningsinstitutt.

NOU 1991: 10,

Flere gode levekår for alle. Forebyggings-strategier.

Olaussen,L.P. (1981):

Om Kriminalitetsstatistikken. Datagrunnlag, opptellingsprinsipper og brukerproblemer.
Institutt for kriminologi og strafferetts skriftserie nr.2 Universitetsforlaget.

Olaussen, L:P: (1982):

Selvrapportert utsatthet for kriminalitet.I: Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskap,
Nr. 4, s: 178-198.

Olaussen, L.P (1983):

Om angst og vold og alvorlig sjikane. I: Lov og Rett s:115-134.

Olaussen, L.P. (1991):

Etterforskning eller forebygging som hovedstrategi i politiets arbeid mot kriminalitet ? I: Lov
og Rett, Særtrykk.

Sæterdal, A. (1987):

Bomiljø og forebygging av kriminalitet. I: Forbrytelse og straff(red): B. Stordrange.
Universitetsforlaget.

Wickstrøm, P.O. (Red1991):

Brott och åtgärder mot brott i stadsmiljön. BRÅ-rapport 1990:5. Brottsførebyggande rådet,
Stockholm

MEDLEMMER AV STYRINGSGRUPPA I DRAMMENPROSJEKTET:

Tlf.

Gjensidige

P.B. 2190, Strømsø

3003 Drammen

Per R. Thoresen (regiondirektør)

Erik Steen (regionskadesjef)

(03) 837570

" "

UNI-Storebrand

P.B. 176

3001 Drammen

Runar Utengen (regiondirektør)

Åsmund Eriksen (regionskadesjef)

" 807072

" "

Politiet i Drammen

Erik Børresensgt. 20

3015 Drammen

Ole-Johan Brett

Torbjørn Pettersen

" 805600

" 805601

Barnevernskontoret

Albumsgt. 9b

3016 Drammen

Leder: Kirsten Eeg

Nestleder: Alf Sigmund Larsen

" 806560

" 806517

Skolekontoret

Gamle kirkeplass 7

3019 Drammen

Kari Høyner

" 806409

Drammen Handel og Industriforening

Postboks 2075 Strømsø

3003 Drammen

Daglig leder: Emil Onshuus

" 837485

Utekontakten

Kirkegaten 6
3016 Drammen
Egil Skundberg

Drammen kommune

Helse og sosialsektoren
Nedre Storgt. 3
3008 Drammen
Plan- og utredningsleder: Aadne Brun

" 806821

Ungdomskontoret

Haugesgate 24.
3019 Drammen
Nærmiljøkonsulent: Tor Eriksen

Drammen Handelsgym

Tordenskjoldsgate 63
3044 Drammen
Bertil Palm

Mott. 17.7.

Usee 29